

færlig Anledning til at erkjendige mig om, hvorledes den udtrædende Minister opfattede dette Punkt; thi det var ikke paa Grund af nogen Uoverensstemmelse mellem ham og de andre Medlemmer af Ministeriet med Hensyn til denne Sag, men formodet et ganske andet Spørgsmaal, at det høitærede Medlem udtraadte, ligesom ogsaa den Fremfærd, som jeg senere har fulgt, er bleven billiget af det samlede Ministerium.

Naar den samme ærede Rigsdagsmand har meent, at jeg først senere har indrømmet en Dpfattelsesmaade af visse Tilfælde, som jeg havde forelagt, og hvilken Dpfattelsesmaade viste sig at være den rigtige, skal jeg dertil bemærke, at, naar man efterseer Stedet, vil det sikkert findes — jeg har nemlig ikke idag efterseet Stedet — at jeg strax gjorde opmærksom paa, at det var Talangivelses for 2 forskellige Perioder, den ene efter den gamle, den anden efter den nye Matricul, og at de begge kun gik ud paa, at nævne alt det Gods, som til hver af disse Tider var under det bestemte Forhold. Paa hvilken Maade det var gaaet ud deraf, om det var skeet paa den ene eller anden Maade, laae ikke i Angivelsens Indhold, saa at denne Dpfattelsesmaade ikke skete ved en senere Indrømmelse fra min Side, men laa i selve Meddelelsen for Enhver, som nøie fulgte den.

Da jeg nu har Ordet, skal jeg, foranlediget ved andre Uttringer, der her ere fremkomne, og ved hele Sagens nærværende Stilling, tilslade mig endnu at tilføie et Par Ord. Naar det af en æret Rigsdagsmand fra Beile (Lehmann) er blevet udtalt, at Fæsteforholdets Afløsning ved frivillige Oveenskomster og dets Overgang ad denne Vej til Selveiendom maatte udvikle sig stærkest i sin Begyndelse, og at der var mindre at vente i den følgende Tid, da er det neppe nogen rigtig Forestilling (Sj.). Naar man seer hen til, hvorledes det er gaaet med Hovetiet, vil man finde, at der er en bestandig stigende Fremadskriden i saadanne Forhold. Det er ogsaa naturligt, at den Godseier, der først har begyndt at sælge sit Gods, netop ønsker at blive af med de andre Bestanddele deraf, og desnatere ønsker at trække sig ud af det hele Forhold, jo mere han har

fulgt, ligesom det ogsaa er aldeles vitterligt, at jo mere Selveiendom udbreder sig i en vis Egn, des større Tilbøjelighed faae de, der endnu ikke ere Selveiere, til at blive det. Jeg troer derfor, at de hidtil havte Erfaringer ikke kunne Andet end anspore til med Taalmodighed endnu noget længere at see Forholdet an, ligesom jeg ogsaa haaber, at det ved Udgangen af dette Aar vil vise sig, at der er solgt meget mere, end man for Diebliffet troer; thi det er noksom vitterligt, at der er mange Tilfælde, hvor Salg er fuldkommen aftalt mellem de Vedkommende, uden at der endnu er udstedt Skjeder derfor, saa at man først senere kan faae Underretning derom. Jeg troer, at den ærede Rigsdagsmand for Holbek 2den Valgkreds (Tscherning), der sidst havde Ordet, havde fuldkommen Ret i den Appel, han gjorde til Taalmodighed i saa Henseende. Dette med Hensyn til Sagens nærværende Stilling.

Hvad nu angaaer det Indtryk, som denne Lov har gjort paa Folket, og hvorvidt Sagen er skreden frem i den offentlige Bevidsthed, da er det vistnok saa, at den i en vis Forstand har gjort megen Fremskridt, og at efter min Formening Stemningen i det Hele taget efterhaanden er bleven mere udeelt for Fæsteforholdets Ophør igjennem Overgang til Selveiendom. Men netop denne tiltagende Stemning derfor vil — det kan man stole paa — vise sin Virkning paa Forholdets Løsning ad den frivillige Vej. Paa den anden Side er det ikke ganske rigtigt, at Folkets Anerkjendelse og Stemningen udenfor denne Sal — og vi ere her fuldkommen berettigede til at omtale Stemningen ogsaa udenfor denne Forsamling — skulde være ganske ublandet for den Lov, vi forrige Gang diskuterede, og for de Principer, der dengang bleve gjorte gjældende. Det er aldeles umiskjendeligt, at man, ikke blot i de Kredse, hvor til der er bleven sigtet, men ogsaa netop blandt Bondestanden ingenlunde med ublandede Følelser har seet paa denne Lov, ligesom det ogsaa er ganske sikkert, at der ikke er Noget, som den danske Bondestand nødigere vil, end at der skal skee nogen Forurettelse mod Nogensomhelst og navnlig en Forurettelse, der maaskee kunde antages at være skeet til Bondestandens Fordeel,